

Eduskunnan lakivaliokunnalle

K2024-04

1(3)

16.2.2024

lav@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönnö: HE 105/2023 vp, 8.2.2024

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ 105/2023 VP LAIKSI RIKOSLAIN MUUTTAMISESTA SEKÄ ERÄIKSI MUIKSI LAEIKSI

Pyydettyinä lausuntona Suomen Asianajajaliitto (jäljempänä "Asianajajaliitto") esittää seuraavaa.

Hallituksen esityksen tavoitteena on selkiyttää lainsäädäntöä eräiden virkarikosten yrityksen rangaistavuuden ja oikeushenkilön rangaistusvastuun alan osalta, jotta Suomen lainsäädäntö täyttäisi ns. unionipetosdirektiivin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2017/1371) kyseessä olevat velvoitteet riittävän yksiselitteisesti

Taustalla esityksessä on Komission Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen (SEUT) 258 artiklan nojalla Suomea ja eräitä muita jäsenvaltioita vastaan rikkomusmenettely direktiivin kansallisesta täytäntöönpanosta. Rikkomusmenettelyssä komissio on antanut Suomelle 2.12.2021 vastaanotetun virallisen huomautuksen ja 1.6.2023 vastaanotetun perustellun lausunnon, jotka koskevat direktiivin 5 artiklan 2 kohdan (yrityksen rangaistavuus) täytäntöönpanoa 4 artiklan 3 kohdassa määritellyn rikoksen (unionin varojen väärinkäyttö) osalta sekä 6 artiklan (oikeushenkilön rangaistusvastuu) täytäntöönpanoa 4 artiklan 2 kohdan a alakohdassa (lahjuksen ottaminen) ja 3 kohdassa määriteltyjen rikosten osalta. Komission aloittama rikkomusmenettely on yhä vireillä.

Oikeusministeriössä on valmisteltu virkatyönä esityksen mukaiset täydentävät lainsäädäntömuutokset sen varmistamiseksi, että lainsäädäntö täyttää direktiivin velvoitteet.

Euroopan unionin varojen väärinkäytön yrityksen rangaistavuus

Euroopan unionin varojen väärinkäyttö säädettäisiin rangaistavaksi erillisellä rangaistussäännöksellä ja tämän rikoksen yritys säädettäisiin nimenomaisesti rangaistavaksi.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että rikoslain 40 luvun säännöksiä muutettaisiin niin, että Euroopan unionin varojen väärinkäytön yritys olisi rangaistavaa nykyistä selkeämmin ja kattavammin. Tämä olisi tarkoituksenmukaisinta toteuttaa säätämällä rikoslakiin Euroopan unionin varojen väärinkäyttöä koskeva uusi rangaistussäännös ja tämän rikoksen yritys nimenomaisesti rangaistavaksi.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi rikoslain 40 lukuun 8 a § ja 8 b §:t Euroopan unionin varojen väärinkäytöstä ja sen törkeästä tekemuodosta. Rikoksen tunnusmerkistö vastaa muun kuin henkilöpiirin osalta nykyistä Euroopan unionin varojen väärinkäyttöä kansanedustajana koskevaa säännöstä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nimenomaisesti rikoksen yritys rangaistavaksi. Momentin nojalla rangaistavaa olisi siten se, että virkamies tai kansanedustaja, jonka tehtävänä on varojen tai muun omaisuuden hallinnointi, tässä tehtävässään yrittää varata, osoittaa, maksaa tai käyttää tällaista omaisuutta tiettyyn tarkoitukseen omaisuuden käyttötarkoituksen vastaisesti vahingoittaakseen unionin taloudellista etua. Teon rangaistavuutta yrityksenä arvioidaan rikoslain 5 luvun yleisten säännösten mukaan.

Asianajajaliitto pitää ehdotusta perusteltuna.

Hallituksen esityksessä on erikseen otettu kantaa lain konkurrenssiin liittyviin tilanteisiin ja siihen, että uusi ehdotettava säännös on erityissäännös, jota sovelletaan ensisijaisesti. Perusteltua on myös se, että yrityksen rangaistavuutta säännellään rikoslain 5 luvun yleisten säännösten mukaan, jolloin säännös on linjassa olemassa olevien rikoslain yleisten periaatteiden kanssa.

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Oikeushenkilön rangaistusvastuuta sovellettaisiin lahjuksen ottamista, lahjuksen ottamista kansanedustajana ja Euroopan unionin varojen väärinkäyttöä koskeviin rikoksiin, kun rikos vahingoittaa tai todennäköisesti vahingoittaa unionin taloudellista etua. Oikeushenkilön rangaistusvastuuta sovellettaisiin tällöin myös julkisen vallan käytössä tehtyyn rikokseen, kun oikeushenkilö, jonka puolesta tai hyväksi rikos on tehty, ei ole valtio tai muu julkisoikeudellinen oikeushenkilö sen käyttäessä julkista valtaa rikoksen tekemisen yhteydessä tai julkinen kansainvälinen järjestö.

Hallituksen esityksessä 40 lukuun on lisätty uusi oikeushenkilön rangaistusvastuun soveltamista koskeva 15 §:n mukainen säännös.

Oikeushenkilön rangaistusvastuuta ei uuden säännöksen mukaan sovellettaisi rikoksiin, jotka eivät vahingoita tai todennäköisesti vahingoita unionin taloudellista etua, riippumatta siitä oliko vahingoittaminen tarkoituksena. Myöskään direktiivin velvoitteet eivät edellytä säätämään oikeushenkilön rangaistusvastuusta tällaisten tekojen osalta.

Asianajajaliitto pitää ehdotusta perusteltuna.

Hallituksen esityksessä on avattu esimerkein tilanteita, joissa uusi oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskeva tilanne voisi tulla kyseeseen. Ehdotetun säännöksen 2 momentissa on otettu huomioon, että uusi säännös on poikkeus rikoslain 9 luvun 1 §:n 2 momenttiin.

Helsingissä 16. päivänä helmikuuta 2024

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO

Niko Jakobsson
Suomen Asianajajaliiton pääsihteeri

LAATI

Asianajaja Ville Kivistö, Helsinki

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO
FINLANDS ADVOKATFÖRBUND

Suomen Asianajajaliiton lausunnot valmistellaan oikeudellisissa asiantuntijaryhmissä, joiden toiminnassa on mukana noin 120 asianajajaa. Tämä lausunto on valmisteltu rikosoikeuden asiantuntijaryhmässä.